

ARCHIEVEN:

Fragment van de brief van de penningmeester waarmee eind 1952 Stichting 'De Drie Lichten' van start ging. (Uit: D. Rigter, Stichting 'De Drie Lichten'.)

J. VAN EYS
ACCOUNTANT
Lid Ned. Inst. van Acc.

HILVERSUM, 30 December 1952
Koninginneweg 39, Telefoon 3241

"Stichting De Drie Lichten"

Aan Dames en Heren Bestuursleden der
Stichting De Drie Lichten.

Dames en Heren,
Op 29 December 1952 werd de acte van scheiding en deling der boedel van wijlen Mej. F. Mees gepasseerd, waarbij als scheidingsdatum werd genoemd 15 November 1952. De Stichting kan derhalve nu daadwerkelijk naar buiten gaan optreden.

kiersfamilie Mees, geeft 'De Drie Lichten' geld aan medisch-wetenschappelijk onderzoek. Het secretariaat en daarmee het archief van de stichting bevond zich lange tijd in de Universiteit van Leiden. Het werd echter tijd om het archief ergens anders onder te brengen. Het bestuur had besloten het in geordende staat aan een archiefinstelling aan te bieden. Voor de overdracht kreeg ik gelegenheid het te bestuderen. Ditmaal was het de stilte van de zolder van het Anatomisch Laboratorium te Leiden waar ik, omringd door dozen met preparaten die hun geheimen voor mij verborgen hielden, een aantal maanden ongestoord mocht speuren in het archief. Daarnaast kreeg ik van de familie Mees toegang tot het familiearchief, dat zich in het Gemeentearchief Rotterdam bevindt. Zowel in Rotterdam als in Amsterdam bemerkte ik dat er in de gemeentearchieven de laatste tien jaar wel het een en ander - ten goede - veranderd is. De dienstverlening is duidelijk meer op de voorgrond komen te staan. Het boekje dat het resultaat was van mijn onderzoek documenteert, net als bij HVO en HnO, de rol die

welgestelde initiatiefnemers spelen in de maatschappelijke en culturele sector.

Raden van Arbeid

Op het ogenblik ben ik bezig met een onderzoek naar de Raden van Arbeid. Tijdens een periode dat ik de geschiedenis schreef van het ministerie van Sociale Zaken, werd mijn interesse voor deze organisaties gewekt. De Raden van Arbeid waren regionale instellingen die in 1919 opgericht werden voor de uitvoering van de sociale zekerheidswetten. Ze zijn in 1988 opgeheven en opgegaan in de Sociale Verzekeringsbank. Ik was benieuwd naar wat er met de archieven van deze Raden zou zijn gebeurd. In 1996 maakte ik een inventarisatie. Alle raadsarchieven zouden naar het hoofdkantoor van de SVB in Amstelveen overgebracht moeten zijn. Uit contact met het toenmalige Hoofd Archief bleek dat dit niet zo was. Sommige archieven bevonden zich nog op zolders van de districtskantoren (voorheen Raden) van de SVB. Andere waren overgebracht naar provinciale dan wel gemeentearchieven. In het Gemeentearchief Dordrecht bleek het archief bijvoorbeeld nog ongeinventariseerd te zijn, maar het was met toestemming van de SVB wel toegankelijk. Het archief van de Raad van Rotterdam was wel aanwezig op het hoofdkantoor. Om onderzoek mogelijk te maken, heb ik beide archieven op mijn manier geïnventariseerd, waarbij ik node de instrumenten miste waarvan ik mij voorstel dat een archivaris die tijdens zijn opleiding meekrijgt. Het archief van de Vereniging van Raden van Arbeid bleek te vinden bij het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG). Ook dat archief was - wegens gebrek aan tijd en middelen - nog niet geïnventariseerd. Alleen al het achterhalen van de archieven en het bekijken in welke staat ze zich bevinden, is een hele klus. Het geluk is echter aan mijn zijde want het Instituut Nederlandse Geschiedenis (ING) is bezig met een inventarisatie van alle socialezekerheidsarchieven, waaronder ook van de Raden van Arbeid. Dankzij het ING zal verder onderzoek mij - en alle in de geschiedenis van de sociale zekerheid geïnteresseerden - veel makkelijker worden gemaakt.

Grasduinen in het verleden

Voor het onderzoek naar de geschiedenis van de Nederlandse samenleving zijn particuliere archieven van onschatbare waarde. Het hangt van het initiatief van de familie, het bedrijf of de organisatie af of ze hun archieven laten ordenen en beschikbaar stellen voor historisch onderzoek. Voor een organisatie is het van belang om zich van tevoren af te vragen wat het nut en de noodzaak kan zijn van het toegankelijk maken van een archief. Zonder vooraf te hebben nagedacht over de effecten van historisch onderzoek kunnen zowel de onderzoeker als de organisatie voor onverwachte zaken komen te staan. Bovendien heb ik mij vaak afgevraagd welke logistieke problemen er zullen optreden als archiefinstellingen overspoeld zouden worden door het grote aantal particuliere archieven dat zich nog op zolders en in kelders bevindt. Ik wil organisaties toch aansporen om hun archief te ordenen en aan te bieden aan een archiefinstelling. Het is bedrijven en organisaties duidelijk te maken dat ook hun geschiedenis het waard is - vanuit wetenschappelijk, maar tevens vanuit maatschappelijk oogpunt - geschreven te worden. Ik ben erg dankbaar dat mij een aantal keren toestemming is gegeven om in unieke stukjes overgebleven verleden te grasduinen.

* Daniële Rigter is eigenaar van uitgeverij BPC en historisch onderzoeksbureau Ecade en penningmeester van de stichting Historisch Platform.

LIERE ARCHIEF VAN...

INSTITUUT NEDERLAND

Het archief bevat naast persoonlijke bescheiden van Kan en Vonk correspondentie, teksten van conferences en liedjes, materiaal over het verblijf in Nederlands-Indië. Ook bevat het archief de twee verzetssterren Oost-Azië 1942-1945 van Wim Kan en Corry Vonk. Naar eigen zeggen hadden Kan en Vonk deze als protest tegen het bezoek van de Japanse keizer Hirohito aan Nederland in 1971 in de Westeinderplas gegooid. Bij inventarisatie bleken ze toch nog in het archief te zitten. Wim Ibo schreef hierover: 'En ze gooiden al hun koninklijke onderscheidingen in de plas. Zachtjes en zonder tam-tam, de plons heeft niemand gehoord'. Nu weten we waarom.

Plaats: Theater Instituut Nederland, Amsterdam

Periode: 1914-1987

Omvang: ca. 8 meter

Toegankelijkheid: inventaris

Het onderzoek van Daniële Rigter in (particuliere) archieven heeft geleid tot de volgende publicaties:

- D. Rigter, "Eene dringende noodzakelijkheid", Amsterdam, 1990.
- D. Rigter, *In het spoor van Jonker*, Amsterdam, 1992.
- D. Rigter, B. van den Bosch en H. Ebbing, *Hulp na Onderzoek*, Noordeloos, 1994.
- D. Rigter, E.A.M. van den Bosch, R.J. van der Veen en A.C. Hemerijck, *Tussen sociale wil en werkelijkheid*, Den Haag, 1995.
- D. Rigter, *Stichting 'De Drie Lichten'. 50 jaar medisch-wetenschappelijk onderzoek*, Amsterdam, 2000.